

Kapitán děl. Ing. Bohuslav Beneš:

Plynometný útok Němců na italské frontě 24. října 1917 u Fliče.

První útok plynem plynometry provedli ve světové válce Angličané 24. dubna 1917 u Arrasu, při čemž Němci utrpěli citelné ztráty.

Němci přejali tento způsob vedení plynové války od Angličanů, neboť výroba potřebných hlavní nečinila žádných obtíží. Právě zavedený plynomet ráže 18 cm se skládal z hladké hlavně, na konci polokulovitě uzavřené (bez lafety) a byl prostě zahrabán do země. Mina obsahovala 12—15 l fosgenu. Větší počet min byl vypalován elektricky. Donosnost byla asi 1600 m. Mohlo být stříleno i minami tříštivými.

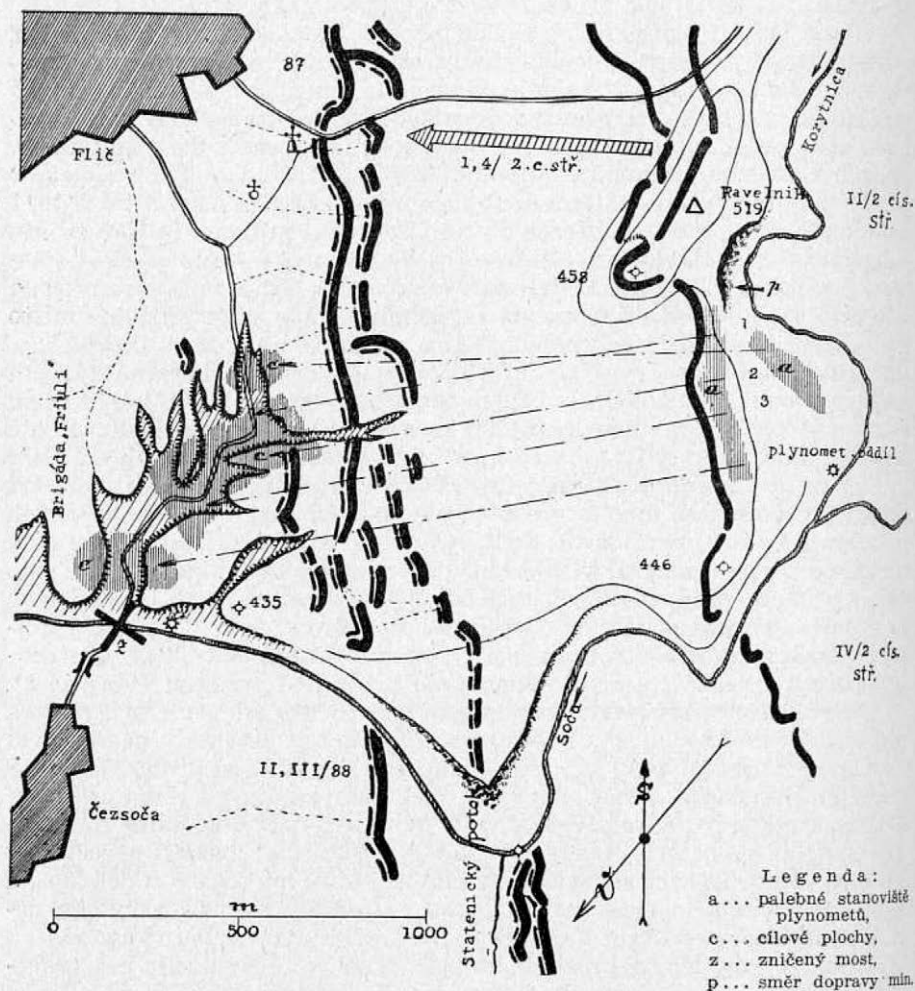
Po prvé byl vyzkoušen tento nový bojový prostředek na podzim r. 1917 ústředními mocnostmi při ofenzivě proti Italii, při průlomu italské fronty u Caporetta. Plynometný útok provedl říšsko-německý plynový oddíl (pionýrský prapor 35). Průzkum terénu byl proveden jednak na horním toku řeky Soči (v útočném prostoru kolem Tolmina), kde však příhodné místo k provedení útoku nalezeno nebylo, jednak u Fliče, v prostoru útočné skupiny generála Krause, jenž po informaci o účinnosti nové zbraně povolil použít plynometů v údolí Fliče. Cílem útoku byly rokle, ležící mezi Fličem a řekou Sočou, které nebylo možno postřelovat dělostřelectvem. Rokle měly být zaplněny proto, aby se útok chystaný ve směru na jih od Fliče (u Caporetta) nesetkal s vážnějším odporem právě v těchto místech. Od použití plynometů se mnoho očekávalo, neboť poměry pro útok úderných jednotek byly dosti nepříznivé. Údolí bylo obsazeno 22. rakousko-uherskou střeleckou divisí (generál v. Merten). Předpokladem útoku bylo, že skupina 7 praporů měla útočit severně od fličské říšské silnice, kdežto jižně od ní měla skupina podplukovníka Busche (o 2 praporech 2. pluku tyrolských císařských střelců), umístěná po obou stranách řeky Soči, neutralizovat a udržet dotyk s nepřítelem až do provedení průlomu (viz náčrt).

Italská fronta probíhala údolím jižně od fličské silnice a byla šachovitě rozčleněna do hloubky. Vysoký stav hladiny spodní vody nedovoloval vybudovat normální typy zákopů. Blízko zadních zákopů probíhala, podél silnice Flič—Čezsoča, téměř až k samé Soči, hluboká rokle s velmi příkrými stěnami a velice rozeklaná. V této rokli byly ukryty italské zálohy i bočně střelící italské baterie, takže celý tento prostor byl zvláště nebezpečný pro levé křídlo útočící rakouské skupiny. K umlčení těchto italských sil nebylo dostatek dělostřelectva, které by se ostatně bylo na skrytého nepřítele ani dobře nedostalo. Zdálo se tudíž použití plynu velmi výhodné.

Bedlivě provedeným průzkumem byly příznivé předpoklady pro provedení plynového útoku plynometného skutečně potvrzeny. Generál Kraus si vyprošuje 3. října od německého vrchního velitelství přidělení plynometného oddílu a zároveň přidělení jedné roty speciálního sapérského praporu, aby oddíl byl vycvičen pro nastávající útok. Tento prapor byl na jihozápadním bojišti, na sočském jeho úseku, u I. sočské armády. Byla to zároveň dobrá příležitost k tomu, aby se také rakousko-uherská vojska seznámila s bojovými chemickými látkami.

Německý pionýrský prapor 35 přibyl na frontu 16. října. Jeho veliteli byla přidělena 3. rota speciálního sapérského praporu, která měla být pro útok cvičena. Zatím mezi 16.—18. říjnem docházelo střelivo pro mino-

mety do Trevisa (Trbiš), kde bylo překládáno na nákladní auta a dopravováno do Raiblu přes Předilský průsmyk do tábora Pustina, kde byl pionýrský prapor 35 ubytován, kdežto hlavně byly dopravovány z Raiblu štolou do Brethu. Střeliva bylo 2000 kusů, z toho polovička min bylo plynových. Celkem bylo použito 912 plynometů, rozdělených na jednotlivé roty a

na plynometný oddíl, přidělený k plynovému praporu. V nocích od 19. do 23. října bylo střelivo dopravováno do blízkosti mostu přes Korytnici, kde bylo složeno a odtud dopravováno do stanoviště plynometů, při čemž bylo použito 1200, poslední noci 800 nosičů. Doprava z Pustiny k mostu přes Korytnici narážela na značné obtíže, protože úzká silnice se značným provozem z Brethu nedovolovala plně využít nákladních aut; 18 hlavních bylo shozeno do Korytnice unavenými vojáky. Zakopávání plynometů bylo provedeno v době od 23. října od soumraku a trvalo do 22 hodin 30 minut v noci. Pro případ náhlého znemožnění provedení plynové střelby nepříznivým po-

časím, bylo připraveno také tříštivé střelivo, aby plynometry nezůstaly nevyužity ani při nepříznivém větru. Tím byla tato dílčí akce vřaděna do celkového rámce hlavního útoku.

Úkolem plynového útoku bylo zaplínovat strže a rokly jižně od Fliče a těsně na sever od Soče tak, aby bylo nepříteli znemožněno klást útoku opravdový odpor. Rozmístění plynometů bylo asi takové: 46 hlavní mělo střílet na severní výběžky rokly, kde vyúsťuje z rokly silnice, vedoucí do Fliče, dalších 85 hlavní mělo cílem krajinu severně od mostu přes Soču a uzavírat tak strž; zbytek hlavní měl střílet na střed rokly. Celý plynový oddíl byl podřízen skupině podplukovníka Busche, jejíž prapory, usazené v zákopech v úsecích: Ravelnik (severně od Soče) a Jablonice (jižně od Soče), měly zůstat v zákopech až do proniknutí hlavní útočné skupiny. Severní křídlo skupiny Buschovy se pak mělo připojit k postupující hlavní útočné skupině a obklíčit italské zákopy na jih od silnice takovým způsobem, jak dovolí plynové poměry. Plynový oddíl měl pak provést vyčištění zaplínovaných zákopů. Na severním břehu Soče byly ponechány oddíly, které po dobytí druhého obranného postavení italského měly vyrazit ve směru podél Soče a zahnat nepřitele nejenom za Statenický potok, ale i z postavení východně od Čezsoče. Jižní křídlo skupiny Buschovy mělo nejprve vázat nepřitele, stojícího na jih od Soče, umožnit tak postup útoku a pak nepřitele zajmout; potom mělo být postupováno v souhlase se skupinou sousední divise, která postupovala dále na východě. K splnění této mnohoznačné úlohy byla uvedena skupina Buschova dosti slabá, čímž utrpělo zřejmě také provedení úkolu. Třebaže nebylo dosaženo současných úspěchů jižně od Soče, rychlý postup hlavní útočné skupiny nebyl tím nijak zpomalen.

Italské síly ve fličské rokli byly tyto: severně od Soče byl pěší pluk 87, jižně od řeky pak 2 prapory pěšího pluku 88. Italové pomýšleli již delší dobu vyklidit nevýhodné postavení u Fliče při hrozícím nepřátelském útoku a chtěli se v tomto případě stáhnout do výhodnějších postavení, ale italské vrchní velení počítalo až doposud jen s útokem na Tolmin, a když se 21. října dozvědělo (od přešlých zběhů rakouských) o nastávajícím útoku ústředních mocností do prostoru fličského, byl pokládán spěšný ústup z kotliny již za nemožný.

23. října ve 22.30 hod., tedy současně s ukončením zakopávání hlavní, na základě příznivé povětrnostní situace, dochází rozkaz k nabíjení plynometů. Výmetné náplně, palníky atd., byly adjustovány v narychlo zhotovených úkrytech ihned za palebným postavením. Průběh povětrnosti byl neustále pozorován čtyřmi povětrnostními stanicemi, umístěnými napříč celého údolí. Toho dne bylo na třech stanicích zjištěno bezvětří, kdežto na hlavní stanici byl zjištěn slabý severovýchodní vítr. 24. října ve 2 hodiny byly plynometry připraveny k vypálení, k němuž došlo za 5 minut. Bylo vypáleno 894 plynometů (47 z nich selhalo, ale po vyměnění zapalovačů a po opravě elektrického vedení byly znovu vypáleny, při čemž se roztrhlo 29 hlavní). Italské světlometry prohledávaly mezitím pečlivě terén. V jejich světle byly plynometry nabity po druhé, tentokrát tříštivými minami. Zpětným nárazem při vypálení plynových min byly však hlavně zaraženy do země a musily být tedy znovu ze země vyzdvíženy a usazené do správné polohy. Tato těžká práce se zcela nezdařila, neboť vítr byl slabý a vál chvílemi přímo na palebné postavení 2. a 3. plynometné roty a přinášel s sebou těžký plyn z údolí Soče i plyn z roztržených hlavní, takže mužstvo bylo nu-

ceno použit plynových masek. Otrávených bylo 7. Přes tyto nesnáze bylo vypáleno (vyjímajíc minomety 2. a 3. roty) ještě 269 tříštivých min, a to ve dvou salvách, v 6 hodin 30 minut a v 8 hodin 50 minut.

V 9 hodin provádí již pěchota svůj útok tak, jak bylo předpokládáno. Ale v italských zákopech a úkrytech až k Soči bylo smrtelné ticho.

Osádka severní části úseku Ravelnik s připravenou 1. a 4. rotou 2. pluku tyrolských císařských střelců se připojuje k útoku. Tato skupina postupovala podél silnice, vnikla brzy po 9. hodině do italských zákopů východně od Fliče a zajala 200 Italů s dvěma kulomety. Tímto úspěchem jsouc rozohněna i stržena postupem sousedního střeleckého 26. pluku (na severu), vniká do Fliče, rozbořeného dělostřelectvem. Zároveň byly vyslány menší hlídkové oddíly jednak k severním výběžkům rokle, jednak podél silnice Flič—Čezsoča a po svahu až k samé Soči, jež nenarazily nikde na nepřátelský odpor. Jen s jižního břehu střílí italský kulomet. Plynometný prapor vyslal k doprovodu pěchoty 3 zajišťovací plynové hlídky, kdežto sám postupoval zaplincovanou roklí s dvěma oddíly. Ani tyto oddíly se nesetkaly s žádným odporem. Rokle byla již prostá plynu, jehož účinek byl drtivý. Němečtí pionýři přestříhali drátěné překážky a vnikli do italských zákopů, v nichž nenalezli nikoho na živu (vyjma několik těžce otrávených Italů). V 10.15 hod. bylo již dosaženo příčné silnice Flič—Čezsoča. Celý prostor byl již zbaven plynu, který byl zřejmě odehnán k Soči. Celá italská osádka rokle, 600—700 mužů, byla mrtvá, a jak z mnoha známek bylo patrné, byla plynem nejvýš překvapena. Jen někteří z mrtvých měli nasazeny plynové masky a poloha mrtvol svědčila o náhlé smrti.

V 11 hodin spálili Italové silniční most přes Soču severně od Čezsoče. Obsadit italské zákopy na jih od Soče se nepodařilo ani po několika marných pokusech (rakouské dělostřelectvo způsobilo v nich jen nepatrnou škodu). Proto také mohl italský pěší pluk 88 provést nařízený ústup podél jižního břehu Soče (započal v 19 hodin). Rakušanům se proražení tří italských obranných postavení plně podařilo. Ztráty skupiny podplukovníka Busche byly nepatrné, ztráty Italů nejsou oficiálně známy (nebyly v italských pramenech uveřejněny), ale podle zpráv o osudech italské brigády „Friuli“ v dalších dnech po plynovém útoku byly pluky 87 a 88 skoro zničeny.

Je zřejmé, že použití minometného oddílu bylo v tomto případě velmi šťastně voleno, a že mělo na celkový průběh útoku veliký vliv. Byla jím znemožněna jakákoli činnost nepřítele na jižním křídle a do boku útočící hlavní skupiny, což umožnilo velmi rychlé dobytí celé kotliny a po několika hodinách dokonce prolomení silného italského obranného postavení.

P r a m e n y: Sesselberg: Der Stellungskrieg 1914/18. — Hanzlian: Der chemische Krieg. — Militärwissenschaftliche Mitteilungen 1934.